

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

SENIOR FASE

GRAAD 9

NOVEMBER 2011

**EKONOMIESE- EN BESTUURSWETENSKAPPE
MEMORANDUM**

PUNTE: 100

Hierdie memorandum bestaan uit 8 bladsye.

VRAAG 1 (LU1 AS1; LU2 AS1; LU3 AS4; LU4 AS3)**1.1 MEERVOUDIGE-KEUSE VRAE:**

- 1.1.1 C beslote korporasie
- 1.1.2 B private maatskappy
- 1.1.3 A besit en beheer deur die regering
- 1.1.4 B se primêre doel is om die finansiële toestand van 'n bepaalde datum weer te gee.
- 1.1.5 A Ekonomiese ontwikkeling

(5 x 1) (5)

- 1.2 1.2.1 Huur
- 1.2.2 Vraag
- 1.2.3 SARS
- 1.2.4 Stokvels
- 1.2.5 Arbeidsgelykheidswet

(5 x 1) (5)
[10]**VRAAG 2 (LU4 AS2)**

- 2.1 (1) Doelstellings van die onderneming
- (2) Haalbaarheidstudie
- (3) Bemarkingsplan
- (4) Finansiële plan
- (5) Bestuursplan

(5 x 1) (5)

2.2 JABULANI SE GEPROJEKTEERDE INKOMSTESTAAT VIR DIE MAAND GEEINDIG JANUARIE 2012

Verkope (R900 x 50) √√√		R45 000 √
Koste van verkope (R600 x 50)		(R30 000) √√
BRUTO WINS		R15 000 √
MIN : Uitgawes		(R7 925) √
Skryfbehoeftes	(R1 150) ½ punt	
Lone	(R2 500) ½ punt	
Vervoer	(R 775) ½ punt	
Advertensies	(R1 500) ½ punt	
Verpakkingsmateriaal	(R2 000) ½ punt	
NETTO WINS VIR DIE JAAR		R7 075 ½ punt

(11)
[16]

PUNTE TOEKENNING

Verkope bewerkings (berekening van winsgrens $R600 \times 50/100 = R300$) (2 punte)

Berekening van verkoopsprys d.i. $R600 + R300 = R900$ (1 punt)

Berekening van verkope d.i. $R900 \times 50 = R45\ 000$. (1 punt) totaal = 4 punte

As die leerder nie die bewerkings getoon het nie en slegs geskryf het: **R45 000**, gee VOL PUNTE.

Koste van verkope (2 punte); Uitgawes ($\frac{1}{2}$ punt elk); Totale uitgawes (1 punt)

Bruto wins (1 punt); Netto wins ($\frac{1}{2}$ punt)

Nota: Waar die totale vir Bruto Wins; min Uitgawes en Netto Wins verskillende is, werk/merk met die leerder se bewerkings!

[16]

VRAAG 3 (LU4 AS1; LU4 AS2)**3.1 STERKPUNTE**

Sterk punte oor die besigheid self.

OF

Faktore in die interne omgewing van 'n onderneming wat dit suksesvol sal maak.

SWAKPUNTE

Swakpunte oor die besigheid self

OF

Faktore in die interne omgewing van die interne omgewing van die onderneming wat die progressie van die onderneming sal verhinder of stadiger sal maak en/of 'n besigheid verhoed om suksesvol te wees.

BEDREIGINGE

Sterk punte buite die onderneming waar die onderneming gevestig is.

OF

Potensiële probleme vir 'n onderneming in die eksterne omgewing wat die sukses van die onderneming bedreig.

GELEENTHEDE

Sterk punte buite die onderneming waar die onderneming gevestig is.

OF

Omstandighede in die eksterne omgewing wat 'n onderneming kan aanwend tot sy eie voordeel om sukses te behaal.

(4 x 2) (8)

3.2 'n Besigheidsplan is noodsaaklik vir fondse verkryging van die meeste moontlike bronne.

'n Besigheidsplan kan ook dien as gids vir die bestuur van die onderneming.

(1)

[9]

VRAAG 4 (LU2 AS4; LU4 AS3; LU4 AS4)

4.1 **Vennootskap** (1)

4.2 **Tradisionele kunswerke**

OF

Leerders mag tradisionele kunswerk items noem. (1)

- 4.3
- Maklik om te begin.
  - Finansiëel sterker as die eenmansaak/meer kapitaal..
  - Addisionele vernuf en hulpbronne verkrygbaar van baie eienaars.
  - Vennote deel in besluitneming
  - Finansiële instellings is meer toeganklik vir die toeken van lenings en kredietfasiliteit.
- (Enige 2 voordele)(2 x 1) (2)

- 4.4
- Vennote is gesamentlik en afsonderlik verantwoordelik vir skuld.
  - Hulle loop derhalwe die risiko om hulle persoonlike bates te verloor.
  - Swak besluitneming van een vennoot affekteer al die ander vennote.
  - Geen kontinuïteit. Enige verandering in die eienaarskap beteken die vennootskap moet ontbind word..
- (Enige 1 nadeel)(1 x 1) (1)

4.5 Die nuwe naam moet verander na : **JOKO ENTERPRISES BK** (1)

4.6 Toeriste van die land besoek. (1)

- 4.7
- Goed opgeleide werkers.
  - Belê in moderne masjinerie en toerusting.
  - Goeie instandhouding van toerusting en masjinerie.
  - Werkers wat gesond is en goeie besoldiging en voordele ontvang.
  - Inbring van fleksie-tyd opsies vir werkers.
- (4 x 1) (4)

4.8

SEKTOR	VOORBEELD
PRIMÊRE	Hout van die bome in die naby geleë dorpie/Bosbou
SEKONDÊRE	Vervaardiging deur plaaslike ambagsmanne
TERSIÊRE	JOKO ONDERNEMING wat die goedere verkoop.

(6)

[17]

VRAAG 5 (LU3 AS4)

- 5.1 Gebruik die gegewe inligting om die EIENAARSBELANG op 30 Junie 2011 te bereken.

Kapitaal	R 500 000
Omtrekking	R 12 000
Inkomste	R1 86 000
Uitgawes	R69 000
Netto wins	R 117 000

STAAT VAN EIENAARSBELANG

Kapitaal	R500 000 ✓	
Plus Inkomste	R186 000 ✓	
Min Uitgawes	(R6 9 000) ✓	117 000 ✓✓

	R617 000 ✓	
Minus Onttrekkings	(R 12 000) ✓	

Eienaarsbelang op op 30 Junie 2011	R605 000 ✓✓	(7)

- 5.2 **Bedryfsbates** / **Bedryslaste** (2)
[9]

VRAAG 6 (LU1 AS1; LU2 AS1; LU3 AS3)

- 6.1 A Besigheid verskaf lone aan huishoudings..
- B Huishoudings betaal vir goedere en dienste aan besighede.
- C Huishoudings betaal belasting aan regering.
- D Regering verskaf infrastruktuur aan besighede. (4)
- 6.2 6.2.1 Soos die pryse styg, styg die vraag na die produk. (1)
- 6.2.2 Indien alle ander faktore konstant bly, hoe die prys hoe groter die aanbod.
Verlaging in die prys lei tot 'n verlaging in aanbod.
Daar is 'n positiewe verhouding tussen prys en aanbod. (2)
- 6.2.3
- Prys van die produk
  - Prys van komplimentêre goedere
  - Prys van vervangbare produkte
  - Effektiewe advertering
  - Verskille in smaak en voorkeure
  - Verandering in die grootte van die bevolking
  - Verandering in inkomstevlakke. (Enige 2) (2 x 1) (2)
- 6.2.4 R60,00 (1)
- 6.2.5 **Totale Verkope = Prys x Hoeveelheid/Eenhede**
 $= R60 \left(\frac{1}{2} \text{punt}\right) \times 50 \left(\frac{1}{2} \text{punt}\right)$
 $= R300\checkmark$
 ($\frac{1}{2}$ punt vir R60; $\frac{1}{2}$ punt vir 50 eenhede en 1 punt vir R 300 = 2 punte) (2)
- 6.3
- Herversprei grond aan hawelose mense.
  - Bou meer as 'n miljoen huise.
  - Verskaffing skoon water en sanitasie aan almal.
  - Verskaffing van elektrisiteit aan 2,5 miljoen nuwe huise.
  - Verskaffing van toegang aan almal tot bekostigbare gesondheidsdienste en telekommunikasie. (5)

[16]

VRAAG 7 (LU3 AS3)

ALGEMENE GROOTBOEK VAN SONWABO SE TUINDIENSTE

BALANSSTAAT AFDELING:

Dt.

BANK [B2]

Kt.

Datum		Beson- derhede	Fol	Bedrag		Datum		Beson- derhede	Fol	Bedrag	
2011 April	½ punt 30	TOTALE ONTVANGSTE		111 000 √		2011 April	½ punt 30	TOTALE BETALING S		47 474 √	
				----- 111 000				SALDO	c/d	63 526 111 000	√√
2011 Mei	1 √	SALDO	a/b	½ punt 63 526							

(6½)

NOMINALE AFDELING:

Dt.

Lopende inkomste [N1]

Kt.

Datum		Beson- derhede	Fol	Bedrag		Datum		Beson- derhede	Fol	Bedrag	
2011 April						2011 April	½ punt 30	BANK		30 500	√

(1½)

Dt.

Advertering [N3]

Kt.

Datum		Beson- derhede	Fol	Bedrag		Datum		Beson- derhede	Fol	Bedrag	
2011 April	½ punt 10	Bank	KBJ	750	√	2011 April					
	½ punt 27	Bank	KBJ	1 280	√						
				2 030	√						

(4)

[12]

VRAAG 8 (LU3 AS5)

- 8.1 Faktuur (1)
- 8.2 Krediteurejoernaal (1)
- 8.3 R6 350 (2)
- 8.4 Krediteur (1)
- 8.5 Kontantontvangstejoernaal (1)
- 8.6 Kontantbetalingsjoernaal (1)
- 8.7 Tjekteenblad (1)

8.8

BATES	EIENAARSBELANG	LASTE
+100 000	+ 100 000	0
+ 5 700 $\frac{1}{2}$ punt	-650 $\checkmark$	+ 6 350 $\checkmark$ $\frac{1}{2}$ punt
	OF	
+5 700 $\frac{1}{2}$ punt		+5 700 $\frac{1}{2}$ punt
	-300 $\frac{1}{2}$ punt	+300 $\frac{1}{2}$ punt
	-350 $\frac{1}{2}$ punt	+350 $\frac{1}{2}$ punt

(3)

[11]

TOTAAL: 100